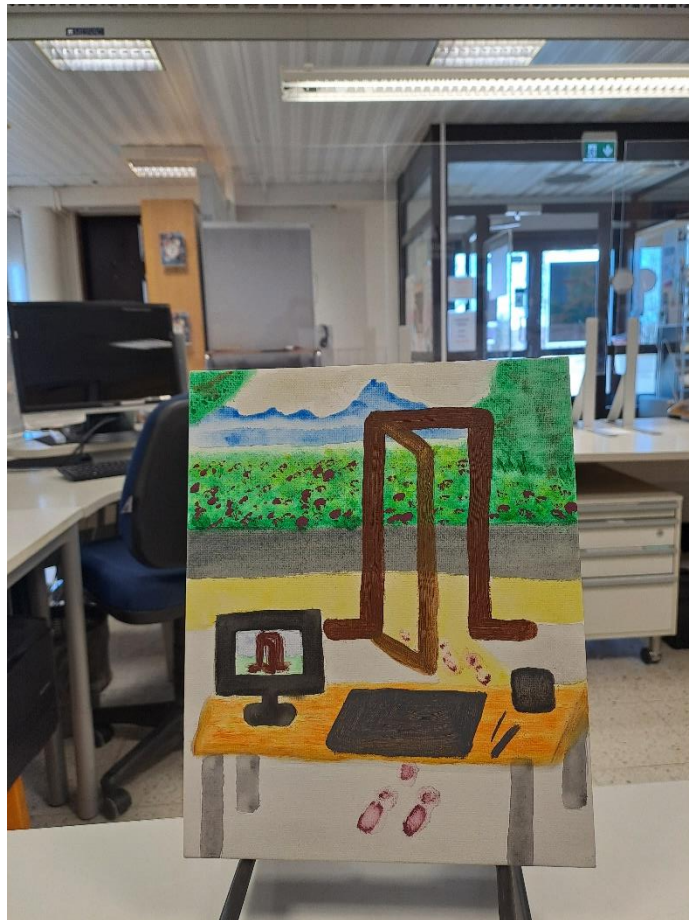

Sonkajärven kunnan hyvinvointiraportti 2023

Virastotaidetta: "Asiakkaita tulee ovista ja sähköisistä ikkunoista"

Kunnanhallitus 27.5.2024

Sisällys

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä Sonkajärven kunnassa	3
Vastuutahot ja organisointi.....	3
Vuosiaiheet Sonkajärven kunnan hyvinvointityölle vuosille 2022–2025.....	4
Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.....	4
Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit	4
Hyvinvointiraportti 2023.....	5
Arviointia vuodesta 2023.....	15
Missä onnistuimme vuonna 2023?.....	15
Missä oli parannettavaa vuonna 2023?.....	15
Millaista sanallista palautetta kuntalaiset antoivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä?	16

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä Sonkajärven kunnassa

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä säädetään, että kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Kunnan lakisääteisiä tehtäviä ovat esimerkiksi perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen järjestäminen, kirjaston, kulttuuritoimen ja kansalaisopiston palvelujen tarjoaminen, kuntalaisten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen ja kunnan toimitilojen ja katuverkoston turvallisuudesta ja saavutettavuudesta huolehtiminen.

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Edellinen Sonkajärven kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017–2020 ja Hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 on hyväksytty valtuuston päätöksellä 19.09.2022 § 33. Tämä vuoden 2023 osalta tuotettava hyvinvointiraportti on suppeampi väli vuoden raportti. Hyvinvointiraportin tiedot on kerätty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämästä tilastopalvelu Sotkanetistä, toimialojen tietojärjestelmistä ja kuntalaiskyselyn avulla.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Sen on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.

Vastuutahot ja organisointi

HyTe-työryhmä

HyTe-työryhmälle kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä mainitut tehtävät seurata ja raportoida. Kunnanhallitus on nimennyt päätöksillä 25.10.2021 § 239 ja 25.04.2022 § 87 HyTe-ryhmään toimikaudeksi 2021–2025 työllisyyskoordinaattorin, koulutoimen edustajan, varhaiskasvatuksen vastaavan, kirjastotoimen johtajan/kansalaisopiston rehtorin, nuoriso- ja liikuntasihteerin sekä kolme luottamushenkilöiden edustajaa.

HyTe-koordinaattori

HyTe-koordinaattori koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuutta ja toimii HyTe-ryhmän puheenjohtajana ja sihteerinä. HyTe-koordinaattori osallistuu alueellisten verkostojen kuten hyvinvointikoordinaattorien verkoston kokouksiin saapuvien kutsujen mukaisesti ja tuo kokouksista tietoa paikallistasolle. HyTe-koordinaattorina toimii työllisyyskoordinaattori.

Ehkäisevän päihdetyön vastuutoimielin ja yhdyshenkilö

EPT-yhdyshenkilö koordinoi kunnan ehkäisevää päihdetyötä. Vastuutoimielin on sivistyslautakunta ja yhdyshenkilö liikunta- ja nuorisosihteerin.

Kylä- ja yhdistysparlamentti

Kylä- ja yhdistysparlamentti toimii yhdistysten ja kunnan yhteistyöfoorumina. Kunta järjestää kylä- ja yhdistysparlamentille sihteeriresurssin ja osoittaa toimintamäärärahaa varten. Kunnan viranhaltijat esittelevät kokouksissa toimialansa ajankohtaisia asioita kylä- ja yhdistysparlamentin pyynnöstä.

Vuosiaiheet Sonkajärven kunnan hyvinvointityölle vuosille 2022–2025

Koko suunnittelukauden yhteinen tavoite on:

”Ylisukupolvinen hyvinvointi, vauvasta vaariin ja mummosta muksuun”

Sen lisäksi vuosiaiheiksi on valittu seuraavat teemat, joita toivotaan eri työalojen hyödyntävän toiminnassaan sekä näiden aihealueiden kautta myös osallistavan kuntalaisia toimintaan:

Vuosi 2022: Elinympäristömme ja siinä viihtyminen

Vuosi 2023: Hyvinvointityö kunnassamme

Vuosi 2024: Luonnosta voimaa

Vuosi 2025: Perinnetaidot ja lähiruoka

Kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kuntalaisia voidaan kuulla osana päätösasioiden valmistelua esimerkiksi keskustelutilaisuuksien, kuulemiskyselyiden tai asiakastytyväisyyskyselyiden kautta. Kunnassa on vanhus- ja vammaisneuvosto, nuorisovaltuusto sekä kylä- ja yhdistysparlamentti, joiden toimintaedellytyksiä kunta turvaa. Lisäksi kunta tukee järjestöjen yhteistyön kehittämistä ja vahvistamista.

Hyvinvointityöhön liittyvät hankkeet ja projektit

Sonkajärven kunta oli vuonna 2023 mukana ainakin seuraavissa hankkeissa tai projekteissa:

- Mieliteko-hanke. Hankkeen päätavoitteena oli Pohjois-Savon maakunnan asukkaiden mielen hyvinvoinnin ja mielenterveyden vahvistuminen sekä päihteiden käytön väheneminen. Itä-Suomen yliopisto, Savonia-ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Pohjois-Savon kunnat ja kaupungit.
- Liikunnan vuosikello. Liikuntatoimen, varhaiskasvatuksen ja yhdistysten yhteistyö.
- Hyvinvointityön pilotti -toimintamalli. Työllistämispalveluiden ja yhdistysten yhteistyö.
- Harrastamisen Suomen malli. Kansalaisopisto.
- Moniammatillinen Yhdessä aika -yhteistyömalli. Varhaiskasvatuksen ja Pohjois-Savon hyvinvointialueen yhteistyö.
- Perheentalon toiminta. Varhaiskasvatuksen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen yhteistyö.
- Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelma. Varhaiskasvatuksen ja perheiden toimintakulttuurin muuttaminen liikuntaystävällisemmäksi.
- Koulun kerhotoiminta ja Ankkuri-toiminta

Hyvinvointiraportti 2023

Toimielin	Vastuutaho	Arviointitapa/mittari
Tavoite 1. Kuntalaisten hyvinvointi		
Toimenpide: 1.1 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	<p>Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0–6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut 2023: 87 lasta (2022: 88 lasta)</p> <p>Osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa osallistuneet 0–6-vuotiaat, kunnan kustantamat palvelut 2023: 24 lasta (2022: 26 lasta)</p> <p>Asiakastyytyväisyyskysely: lapsen viihtyminen varhaiskasvatuspaikassa 2023: 4,7/5 (2022: 4,63/5)</p>
Toimenpide: 1.2 Kunnalliset varhaiskasvatuspalvelut		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus	<p>Liikkuva varhaiskasvatus: nykytilan arviointi 2023: 3,03/4 (2022: 2,89/4)</p> <p>Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi: varhaiskasvatuksen liikunnallisten tapahtumien määrä 2023: 8 (2022: 8)</p>
Toimenpide: 1.3 Yrittäjyyskasvatuksen vahvistaminen koulutoimessa.		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Yrittäjätoimintaa järjestetään (tapahtumien määrä tai osallistujat) 2023: 81 osallistujaa (2022: 60 osallistujaa)</p> <p>Yrittäjyyskasvatuskurssin järjestäminen peruskoulutuksessa (osallistujamäärä) 2023: Kurssia tarjottiin valinnaisena, mutta siihen ei tullut valintoja (2022: Tarjottiin, ei valintoja)</p>
Toimenpide: 1.4 Lapsiperheille sopivasta asuntotarjonnasta huolehtiminen		
Kunnanhallitus	Sonkakoti Oy	<p>Asunnon saaneet asuntoa hakeneista (%) 2023: 63 %, vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 95,7 % (2022: 61,4 %, vuokra-asuntoja 300kpl, käyttöaste 97,1 %)</p> <p>Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat kaikista lapsiasuntokunnista, % 2023: 26,4 % (2022: 29.2 %)</p>
Toimenpide: 1.5 Lastensuojelu		

Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023: 2,0 % (2022: 1,8 %)
Toimenpide: 1.6 Lastensuojelun avohuolto		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Sosiaalityö Varhaiskasvatus Koulutoimi	Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0–6-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023: ei tilastoa (2022: 4,4 %) Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 7–12-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023: 7,4 % (2022: 8,8 %) Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 13–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023: 5,4 % (2022: 6,3 %)
Toimenpide: 1.7 Perheentalo –toiminta		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Järjestöt	Vuonna 2023 Perheentalo oli avoinna 40 kertaa (2022: 40). Osallistujamäärä on ollut keskimäärin 17 henkilöä (2022: 15–20)
Toimenpide: 1.8 Tilojen terveellisydestä ja turvallisuudesta huolehtiminen (esim. päiväkodit, koulut, harrastuspaikat)		
Tekninen lautakunta	Tilapalvelut	Tiloista on huolehdittu suunnitelmien ja tarpeen mukaan. Mittaria ei määritelty. 2023: Tiloja koskeviin tarpeisiin on vastattu.
Toimenpide: 1.9 Monenlaisen osaamisen arvostaminen		
Sivistyslautakunta	Kulttuuritoimi	Kulttuuripalkinto jaetaan vuosittain sonkajärveläiselle yksityiselle henkilölle, yhteisölle tai ryhmälle, joka on omaperäisellä tavalla kehittänyt ja tuonut esille kotipitäjän kulttuuria, rikastuttanut kunnan kulttuurielämää tai ansioitunut kulttuuriperinteen tallentamisessa, ja tehnyt tätä kautta Sonkajärveä tunnetuksi. 2023: Saaja Matti Turunen
Toimenpide: 1.10 Nuorille ja lapsille suunnattavat tapahtumat/retket		
Sivistyslautakunta	Nuoriso- ja liikunta-toimi Koulutoimi Kulttuuritoimi Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	Tapahtumien/retkien lukumäärä, vuosi 2023: 10 (2022: 7) Lapset ja nuoret, jotka eivät osallistu / harrasta 2023: Tietoa ei saatavissa Lasten- ja nuorten kirjastopalvelut, lainausmäärä ja hankinnat 2023: lainoja 17 497, hankintoja 728 (2022: lainoja 13 782 kpl, hankintoja 541 kpl)

		<p>Kansalaisopiston ja Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret 2023: 17 (2022: musiikkiopisto 10)</p> <p>Kansalaisopisto (pääasiassa Harrastamisen Suomen mallin mukaiset kerhot) 2023: Ei tietoa (2022: 276)</p> <p>Lukemista edistävät tapahtumat (satutuokiot, kirjailijavierailut ym.) ja niihin osallistuneiden määrä 2023: 26 tapahtumaa, 528 osallistujaa (2022: 16 tapahtumaa, 350 osallistujaa)</p>
Toimenpide: 1.11 Digitaalitojen neuvonta		
Sivistyslautakunta	Kulttuuritoimi	<p>Digineuvonnan järjestäminen erityisesti senioreille 2023: 62 kertaa, 467 käyntikertaa, netto-osallistujat 72 (2022: ohjausta Sonkajärvellä ja Sukevalla kansalaisopiston toimikaudella 61 kertaa, 281 käyntikertaa, 47 eri osallistujaa)</p>
Toimenpide: 1.12 Maahanmuuttajien kotouttaminen		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Varhaiskasvatus Koulutoimi Järjestöt ja yhdistykset	<p>Maahanmuuttajien kotouttaminen yhdessä yhdistysten ja yritysten kanssa 2023: Kansalaisopistossa ei suomen kielen kursseja. Kotikunnan saaneet tilapäisen suojelun saajat ovat siirtyneet kuntakoikeilun asiakkaisiksi. Kuntakoikeilu on ohjannut kotoutujia kielikursseille ja muihin työllistymistä ja kotoutumista edistäviin palveluihin. 2022: Kielikurssille 43 osallistujaa</p> <p>Varhaiskasvatukseen / kouluun osallistujat: 2023: 5 maahanmuuttajaoppilasta (2022: 6)</p>
Tavoite 2. Elämänhallinnan tukeminen ja terveyden edistäminen		
Toimenpide: 2.1 Koululaisten elämänhallinta		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, Kouluterveyskysely 2023: 37 % (2022: Ei tietoa saatavissa)</p> <p>Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2023: 11,1 % (2022: 10,9 %)</p> <p>Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2023: 24,0 % (2022: 25,8 %)</p>
Toimenpide: 2.2 Lasten ja nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja koulutoimessa		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	<p>Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus 2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhoollon palveluissa muutoksia ja</p>

		<p>vajeita. (2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta)</p> <p>Koulukuraattorin työpanoksen määrä viikossa. Jaettuna 100 oppilaalla 2023: 2,5 pv/viikossa, 361 oppilasta (2022: 2,5 pv/viikossa, 400 oppilasta)</p> <p>Vähintään 16 tuntia viikossa työskentelevien opettajien lukumäärä 2023: 33 opettajaa (2022: 33)</p> <p>Kohdennetun nuorisotyön ryhmätoiminta koulun kanssa 2023: Ei (2022: Keväällä oli ryhmä)</p>
Toimenpide: 2.3 Oppimispolun turvaaminen (koulupudokkuuden ennaltaehkäiseminen), koulutyöntekijän työpanoksen suuntaaminen perusopetuksessa erityisesti 6.–9. luokkalaisiin		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24-vuotiaita vastaavan ikäisestä väestöstä, % 2023: Ei tietoa (2022: 7,4 %)</p>
Toimenpide: 2.4 Toisen asteen opiskelijoiden tukeminen tutkinnon saavuttamiseen		
Sivistyslautakunta	Koulutoimi	<p>Etsivän nuorisotyön resursointi 2023: 40 % (2022: 40 %)</p> <p>Oppilashuollon tukipalvelujen saatavuus 2023: Koulupsykologin palvelujen järjestämisvastuu siirtynyt hyvinvointialueelle. Opiskeluhuollon palveluissa muutoksia ja vajeita. (2022: Loppuvuodesta ei toteutunut koulupsykologipalvelujen osalta)</p>
Toimenpide: 2.5 Nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta, Järjestöt ja yhdistykset	<p>Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista 2023: Ei saatavissa tietoa (2022: Ei saatavissa tietoa)</p> <p>Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1 ja 2. luokan oppilaista 2023: Ei saatavissa tietoa (2022: Ei saatavissa tietoa)</p> <p>Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely, kouluterveyskysely 2023: Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-) 96,2 %. Muiden ikäryhmien osalta ei tietoa.</p>
Toimenpide: 2.6 Kunnan työllistämistoiminnan jatkaminen ja kehittäminen		
Kunnanhallitus	Työllistäminen	<p>Työttömät, % työvoimasta 2023: 10,5 % (2022: 10,0 %)</p> <p>Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta</p>

		<p>2023: 2,2 % (2022: 3,0)</p> <p>Nuorisotyöttömyys Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta 2023: 10,0 % (2022: 7,5 %)</p> <p>Työttömien aktivointiaste, % 2023: 29,9 % (2022: 31,9)</p> <p>Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä 2023: 13,0 (2022: 12,5)</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, Sotkanet 2023: 1,0 % (2022: 1,5 %)</p>
Toimenpide: 2.7 Työikäisten päihteiden käytön ehkäiseminen, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta Järjestöt ja yhdistykset	<p>Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20–64-vuotiaat 2023: Tilastoa ei saatavilla</p> <p>Alkoholia liikaa käyttävien osuus (%), 20–64-vuotiaat 2023: Tilastoa ei saatavilla</p> <p>Mielekkään tekemisen mittaaminen: asukaskysely, harrastekysely 2023: Ei mitattu vuonna 2023</p>
Toimenpide: 2.8 Ikäihmisten päihteiden käytön ehkäiseminen, eläkkeelle siirtymisen tuki, mielekkään tekemisen mahdollistaminen		
Sivistyslautakunta Vanhus- ja vammaisneuvosto	Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Seurakunta, Järjestöt ja yhdistykset	<p>Eläkeläisillä maksuton kuntosalin ja liikuntatilojen käyttö sekä Rutakolla että Sukevalla. 2023: Kyllä</p> <p>Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet vastaavan ikäisestä väestöstä, % 2023: Tilastoa ei saatavilla (2022: 10,6)</p> <p>Päihdesairauksien vuodeosastohoitojaksot 65 vuotta täytäneillä / 1 000 vastaavan ikäisistä 2023: Tilastoa ei saatavilla (2022: 1,5)</p> <p>Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täytäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä 2023: 241,3 (2022: 345,8)</p>
Toimenpide: 2.9 Terveyden edistäminen		
Sivistyslautakunta	Liikunta- ja nuorisotoimi Kulttuuritoimi Seurakunta	<p>Uimakouluun osallistuneiden ja liikuntatapahtumien määrä 2023: 9 kesäuimakouluun osallistunutta, 13 tapahtumaa (2022: ei uimakouluun osallistuneita, 24 tapahtumaa)</p>

	Yhdistykset ja järjestöt	<p>Kansalaisopiston liikuntaryhmien määrää ja osallistujat 2023: 66 kurssia, netto-osallistujat 37, yhteensä 5724 osallistumiskertaa 2022: 72 kurssia, 351 eri osallistujaa</p> <p>Kulttuurin hyvinvointivaikutukset; musiikki ja liikunta 2023: Tietoa ei saatavissa (mietittävä mittaristo, jolla mitataan)</p> <p>Eläkeläisten uimahallireissujen osallistujat ja kerrat 2023: 9 kertaa, osallistujia yhteensä noin 250 henkilöä (2022: kevät 4 kertaa, osallistujia 52, syksy 4 kertaa)</p>
Tavoite 3. Kuntalaisten omaehtoinen harrastaminen ja osallisuus		
Toimenpide: 3.1 Kirjasto, kansalaisopisto ja musiikkiopisto		
Sivistyslautakunta	Kulttuuritoimi	<p>Kansalaisopiston toimintaan osallistuvien määrä 2023: netto-opiskelijat 804, joista 136 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita 2022: Netto-opiskelijamäärä 841, josta 149 koululaisten maksuttomiin harrastuskerhoihin osallistuneita</p> <p>Kansalaisopiston ja Ylä-Savon musiikkiopistoon osallistuneet lapset ja nuoret sekä lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan määrä 2023: netto-osallistuja 226 2022: Harrastamisen Suomen mallin kerhot ja kansalaisopiston toimintaan osallistuneet 0–29-vuotiaat, 276 eri osallistujaa</p> <p>Kirjastopalvelujen saatavuus 2023: Kaksi kirjastoa. Aukiolotunteja 9 647, asiakaspalveluaika 3 348 t, omatoimiaika 6 299 t (2022: Aukiolotunnit 9 316 (asiakaspalveluaikaa 3 364 t, omatoimiaikaa 5 952 t)</p> <p>Kirjastokäyntien määrä 2023: 37 900 (2022: 36 000)</p> <p>Näyttelyiden määrä (Kirjasto ja Ruukintupa) 2023: 17 (2022: 11)</p>
Toimenpide: 3.2 Nuorisotilat		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	<p>Nuorisotilojen kävijämäärät ja avoinna olo kerrat 2023: keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 80 ja Sukevalla 40 kertaa. (2022: keskimäärin 15 kävijää/ ilta. Tilat avoinna Sonkajärvellä 75 ja Sukevalla 36 kertaa.)</p>
Toimenpide: 3.3 Ikäihmiset		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Vireyttä Vanhuuteen toteutuminen (vertaistoimijat) 2023: Yksi ryhmä kokoontui viikoittain, lisäksi Eläkeliitolla oma ryhmä Sonkajärvellä ja Sukevalla. (2022: ei muutosta)</p>

		Eläkeläisten matalan kynnyksen harrastusmahdollisuudet 2023: Aamutulet 10 kertaa (2022: 18 kertaa)
Toimenpide: 3.4 Yhteisistä asioista päättäminen ja asioiden ideointi		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto		Vanhus- ja vammaisneuvosto 2023: 4 kokousta (2022: 4) Nuorisovaltuusto 2023: 8 kokous, joista 3 päätösvaltaista (2022: 4) Kylä- ja yhdistysparlamentti 2023: 4 kokousta (2022: 2)
Toimenpide: 3.5 Liikuntahaasteet, esim. hiihtohaaste, pyöräilyhaaste)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Haasteiden määrä tai luettelo mitä ne olleet 2023: kesäliikuntahaaste ja talviliikuntahaaste (2022: luontoliikuntahaaste)
Toimenpide: 3.6 Eri liikuntamuotojen kokeiluun kannustaminen: liikuntavälineitä lainaan kirjastolta (esim. maastopyörä, SUP-lauta, sukset, lumikengät, sähköpyörä)		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto	Lainattavien tavaroiden määrä / lainaukset 2023: Lumikenkiä 10 paria (2022: 10), lasten lumikenkiä 12 paria (2022: 12), liukulumikengät 5 paria (2022: 2), tennismailoja 4 kpl (2022: 2), frisbeegolfkiekkoja, frisbeegolfkoreja, sauvakävelysauvoja, SUP-lautoja 5 kpl (2022: 3), kelluntaliivejä, rollaattoreita 11 kpl (2022: 11), pyöräpotkureita 11kpl (2022: 11). Jäähallilla luistimia ja kypäriä.
Toimenpide: 3.7 Liikkumisen ja liikunnan tukeminen		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Nuorisovaltuusto Koulutoimi Varhaiskasvatus, HyTe-työryhmä	Koulun oppilaita aktivoidaan koulumatkaliikuntaan 2023: Oppilaita 70 % kuljetusoppilaita (2022: 62 %) Muiden osalta kannustetaan koulumatkaliikuntaan Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit 2023: Toteutuu alakoulussa, yläkoulussa välituntitoimintaa (2022: Ei muutosta) Kuinka usein kunta seuraa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta 2023: Vuosittainen Move-testaus ja kouluterveyskysely Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa 2023: Ei Varatut perhevuorot, lkm. 2023: 15 (2022: 15)
Toimenpide: 3.8 Urheilu- ja liikuntaseuroille myönnetään toiminta-avustuksia esim. välineiden hankintaan		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	Myönnetyt avustukset, €/v

		2023: 16 000 euroa (2022: 16 200 euroa)
Toimenpide: 3.9 Yhteistyö liikuntaseurojen ja yhdistysten kanssa		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi Koulutoimi Kulttuuritoimi	<p>Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen 2023: Kyllä. Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>Kunnassa kokoontuu säännöllisesti liikuntaseurojen ja -yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin 2023: Kyllä. Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeen sekä kylä- ja yhdistysparlamentin kautta</p> <p>Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille 2023: Kyllä</p> <p>Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille 2023: Maksuttomat perhevuorot ja 2. asteen opiskelijoiden omien ryhmien vuorot. Lisäksi urheiluseurat järjestävät varuste-kierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi.</p>
Toimenpide: 3.10 Yleishyödyllisten yhteisöjen avustukset ja hankkeet		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Myönnetyt avustukset, €/v 2023: 8 000 euroa (2022: 7 100 euroa)</p>
Toimenpide: 3.11 Liikuntapaikkojen käyttö maksutonta / edullista ja houkuttelevaa, mahdollista myös ilman liittymistä seuraan		
Sivistyslautakunta	Liikuntatoimi	<p>Liikuntapaikkojen käyttömaksut 2023: Edellisten vuosien tasolla</p>
Toimenpide: 3.12 Liikunnan edistäminen ja asiakastyytyväisyys		
Sivistyslautakunta Kunnanhallitus	Liikuntatoimi HyTe-työryhmä Kunnanhallitus Kulttuuritoimi Varhaiskasvatus	<p>Kunta tekee liikuntapaikkojen ja -palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi 2023: Kunta kerää jatkuvasti asiakaspalautteita palautevihkolla kuntosalilla</p> <p>Kunnassa on päätetty terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahosta 2023: Ei</p> <p>Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin 2023: Ei</p> <p>Kunnan viimeksi laadittuun hyvinvointikertomukseen tai muuhun vastaavaan kertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta 2023: Ei</p>

		Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä 2023: Liikkuvien ihmisten Sonkajärvi -hankkeessa toiminut poikkihallinnollinen työryhmä
Toimenpide: 3.13 Varhaiskasvatuksen ja koulun ruokailusuositusten viestiminen vanhemmille		
Sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus Koulutoimi	Koulun opetussuunnitelmassa on kuvattu kouluruokailun järjestämisessä tehtävä yhteistyö ruokailusta vastaavan henkilökunnan kanssa 2023: Kouluruokatiimi kokoontuu vähintään 1 krt/lukukausi Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä 2023: Välipala järjestetään päivittäin yläkoulussa. Alakoulussa on järjestetty mahdollisuus oman välipalan nauttimiseen.
Toimenpide: 3.14 julkiset venevalkamat ja vesistöreittien hyödyntäminen		
Sivistyslautakunta Tekninen lautakunta	Liikuntatoimi Tekninen toimi	Venevalkamista kartta 2023: Ei toteutunut Venevalkamien määrä 2023: Ei toteutunut
Tavoite 4. Turvallisuus		
Toimenpide: 4.1 Kouluturvallisuus ja poissaolot		
Sivistyslautakunta Tekninen lautakunta	Koulutoimi Tilapalvelut	Koulussa on yhteisesti sovittu käytäntö tai menettelytapa koulutapaturmien ennalta-ehkäisemisestä 2023: Turvallisuutta edistetään järjestyssäännöillä ja yhteisesti sovituilla pelisäännöillä. Henkilökunta on sitoutunut yhteisesti sovittuihin käytänteisiin. Jokaisen vastuulla on ilmoittaa havaituista turvallisuusriskeistä. Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu-yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus. 2023: AVI:n työsuojelutarkastuksessa ei havaittu puutteita 2022: Toteutettu v. 2022 Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa 2023: Poissaoloja seurataan ja ennaltaehkäistään. Laadittu Läsnaolomalli-toimenpideohjelma poissaolojen ennaltaehkäisemiseen ja poissaoloihin puuttumiseen.
Toimenpide: 4.2 Tehostettu nuorisotyön tiimi		
Sivistyslautakunta	Nuorisotoimi	Perustetaan tehostetun nuorisotyön tiimi 2023: Asia on edelleen valmistelussa.
Tavoite 5. Kuntajohto		
Toimenpide: 5.1 Hyvinvointityön huomioon ottaminen		

<p>Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto Tekninen lautakunta Tarkastuslautakunta</p>	<p>Kunnanhallitus Kunnanvaltuusto Tekninen lautakunta Tarkastuslautakunta HyTe-työryhmä</p>	<p>Kunnan investointiohjelmassa otetaan huomioon kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteet 2023: Kyllä</p> <p>Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen 2023: Kyllä</p> <p>Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista 2023: Ei</p> <p>Kunnassa toimii hallituksen tai valtuuston asettama lapsiparlamentti tai vastaava 2023: Lapsi- ja perheparlamentti on perustettu, mutta se ei ole kunnanhallituksen tai valtuuston asettama. Lapsi- ja perheparlamentti ei kokoontunut kertaakaan vuoden 2023 aikana.</p> <p>Kunnanhallituksessa tai kunnanvaltuustossa on käsitelty paikallista turvallisuussuunnitelmaa ja päätetty toimenpiteistä 2023: Ei</p>
<p>Toimenpide: 5.2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö ja hyvinvointikertomus</p>		
		<p>Kunnassa laaditaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa 2023: Kyllä</p> <p>Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä 2023: Kyllä</p> <p>Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja 2023: Kyllä</p> <p>Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista 2023: Kyllä, hyvinvointiraportissa</p>

Arviointia vuodesta 2023

Missä onnistuimme vuonna 2023?

- + Kirjaston ja kansalaisopiston palvelut olivat edeltäviä vuosia suositumpia. Lainausten, kävijöiden ja tapahtumien / näyttelyiden määrät ovat selkeästi kasvaneet. Kasvua arvioitaessa on huomioitava, että koronatoimet ovat voineet vaikuttaa vielä vuoden 2022 lukuihin.
- + Nuorisovaltuusto ja kylä- ja yhdistysparlamentti ovat kokoontuneet aiempaa aktiivisemmin.
- + Varhaiskasvatuksessa tehdyn asiakaskyselyn mukaan varhaiskasvatuksen laatuun ollaan tyytyväisiä. Kyselyn keskiarvo 4,7/ 5. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tukee lapsiperheiden hyvinvointia vastaamalla yksilöllisesti perheiden tarpeisiin (esim. päivittäiset keskustelut lapsen kasvatuksesta ja siihen liittyvistä haasteista) sekä tarjoamalla vanhemmille tietoa kasvatuksesta (esim. teemalliset vanhempainillat)
- + Perheentalo-toimintaa toteutettiin tiiviissä yhteistyössä kunnan eri toimijoiden, järjestöjen/seurojen ja Pohjois- Savon hyvinvointialueen kanssa. Perheentalon toiminnan sisällössä huomioidaan kävijöiden toiveita. Perheentalon toiminta on onnistunut vakiinnuttamaan asemansa.
- + Kuntalaisten kiristynyt taloudellinen tilanne näkyy kunnan suuntaan. Kuntakonsernin toimijat ovat pystyneet reagoineen tilanteeseen tekemällä maksuohjelmia maksurästeihin, esimerkiksi Sonkakoti Oy:lle oleviin vuokratästeihin.
- + Nuorisotilojen aukiolokertoja on pystytty kasvattamaan.

Missä oli parannettavaa vuonna 2023?

- Kouluterveyskyselyyn vastanneista 8. ja 9. luokan oppilaista merkittävät osa kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, tupakoi päivittäin tai on ylipainoinen.
- Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien oppilashuollon palveluiden tason säilyttämiseen on kiinnitettävä jatkossakin huomiota.
- Osa hyvinvointisuunnitelmaa tehtäessä valituista mittareista on poistunut käytöstä. Hyvinvoinnin edistämisen raportointiin käytettäviä mittareita on pidettävä ajan tasalla.
- Osa hyvinvointisuunnitelmaan kuuluvista toimenpiteistä ei ole edistetty. Esimerkiksi venevalkamien kartoittaminen tai terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan vastuutahon nimeäminen ei ole toteutunut. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden esille tuomista talousarviossa on kehitettävä.

Millaista sanallista palautetta kuntalaiset antoivat hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä?

Kuntalaisilta kysyttiin palautetta hyvinvointikyselyllä 16.-21.5.2024. Kyselyyn vastaaminen tapahtui joko sähköiseen lomakkeen avulla tai paperilla asiointipisteellä tai Arjen Askeleessa. Vastaamista kyselyyn mainostettiin osana Arjen Askeleen ja Perheentalon viikon ohjelmaa. Erillisiä vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 12. Sen lisäksi Arjen Askeleen vastaajilta saatiin koottu palaute.

Vastaajat toivat esille seuraavia asioita:

1. Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi onnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia?

- + Laadukas kuntosali, liikuntahallin perhevuorot ja urheilukentälle tehtävät investoinnit ovat tärkeitä
- + PSL:n kanssa yhteistyössä järjestetyt maksuttomat kehonkoostumusmittaukset oli koettu toimivina
- + Kansalaisopiston kurssitarjontaan oltiin pääosin tyytyväisiä
- + Kotihoidontuen kuntalisä ja vauvaraha
- + Koululla toimivat aamu- ja iltapäiväryhmät tukevat arkea

2. Millä tavalla tai missä asioissa Sonkajärven kunta on mielestäsi epäonnistunut edistämään sinun tai läheistesi hyvinvointia?

- Julkisen liikenteen saatavuus on heikko
- Liikuntarajoitteisten huomioiminen liikuntapaikkojen järjestämisessä ja katujen ylläpitämisessä
- Tiedottamisessa on kehitettävää. Kuntalaiset eivät välttämättä löydä kunnan palveluista tietoa
- Lapsiperheiden huomioiminen harrastamismahdollisuuksien ja tapahtumien kehittämisessä. Tuen tarjoaminen varhaisessa vaiheessa

3. Millä hyvinvoinnin edistämisen osa-alueilla Sonkajärven kunta voisi tehdä asioita paremmin? Miten?

- Terveyden edistäminen ja elämänhallinnan tukeminen
  - Enemmän ohjattua liikuntaa ja kuntosalille ohjausta.
  - Hiihtolatuksen ylläpito. Kaiken kuntoisille sopiva latu puuttuu.
- Omaehtoinen harrastaminen
  - Kevyen liikenteen väylien parempi kunnossapito aktivoisi liikkumaan
  - Tiedottamisen kehittäminen (esimerkiksi tenniskentän vuorojen varaamisesta)

- Turvallisuus ja saavutettavuus
Laiturien turvallisuuden ja käytettävyyden tarkistaminen heti keväällä
Kevyen liikenteen väylien huono kunto ja talvikunnossapito vaikeuttavat liikkumista erityisesti tukivälineillä
”Rollaattorilenkki” ja Mustikkalammen laavun ovat toiveissa
- Osallisuus

Kuntalaisten kuulemisen kehittäminen: kuntalaisiltojen lisääminen, matalan kynnyksen vaikuttamisen mahdollistaminen, enemmän kyselyjä
- Muu, mikä?

Ei vastauksia

4. Tilaa avoimelle palautteelle kunnan toiminnasta

Kuntalaisia huolettavat sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät kysymykset. Sukevan sairaanhoitajan vastaanoton lopettaminen koettiin negatiiviseksi kehitykseksi.

Lisäksi kuntalaisia huolettavat yksityisten tuottamien palveluiden (kuten kauppojen ja ravintolojen) säilymiseen liittyvät kysymykset.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen parissa toimivat yhdistykset saivat kiitosta. Kunta sai kiitosta siitä, että tukee järjestöjen toimintaa.

Kuntalaiset odottavat kovasti uuden torin valmistumista. Toriasian edistyminen koetaan hitaaksi.

Sonkakoti sai positiivista palautetta asiakaspalvelusta.

Terveyskeskuksen remontti koettiin onnistuneeksi.

Kaava-alueella ja sen ulkopuolella asuvien yhdenvertaisuudesta on huolehdittava.

Yksittäisiä toimitiloja ja palveluita koskevat palautteet välitetään suoraan niistä vastaaville toimialoille.